

ANCIENT WELSH WORDS.

BY T. W. HANCOCK.

THE Vocabulary here following makes four lists or collections in the Additional Manuscripts in the British Museum, namely, Nos. (1.) 14,936, fo. 8*b*; (2.) 15,003, fo. 41; (3.) 14,935, fo. 29*b*; (4.) 15,067, fo. 152. The lists are headed severally thus: (1.) "*Llyma Enwau hen Gymraeg a'r Enwau heddyw arnynt fel y canlyn.* From an old MS." (2.) "Ancient Welsh Words from a MS. at Havod", in Iolo Morganwg's handwriting. (3.) "*Llyma eiriau o hen gymraeg —O lyfr Wm. Jones, Esq., elwir Casgliad Didrefn.*" (4.) "Collections out of an old manuscript in ye possession of Mr. Wilkins of Llanvair, Glamorg., written by Meurick Davydd o Vorganwg, 1580."

Some of these words have got into the Welsh-English Dictionaries, but not all. They are of sufficient interest, as an ancient collection, to warrant the printing them as a whole. A few of the explanations themselves need to be made more clear, and some seem to have got into the wrong column by hasty transcription. They have no orderly alphabetical arrangement in the manuscripts, but are set down in great disorder. There exists among the Hengwrt MSS. at Peniarth a similar collection of these words. But there is a better and longer Vocabulary, making a very complete Dictionary of Welsh words with Welsh equivalents, in Vesp. E. ix (Cott.); yet that collection omits a good many of the older ones here given. It is a MS. of the seventeenth century, and is very neatly written.

achwre, 2, mynwes
 ada, 4, llaw p . . .
 adiybedd, 3, ysprydolwr
 adnes, 2, urddas
 adne, 1, perchenogi
 adwel, 4, dieithr
 adwyrain, 2, argyfodiad
 addien, 1, 2, 4, teg
 addno(e), 4, perchenogaeth
 addon, 4, teg
 addwin, 4, nerth
 addwyn, 2, bonheddigaidd
 addyrn, 3, adeilad
 aelaw, 3, cowaeth
 aerian, 4, bonheddigaidd
 aes, 1, taren
 aes, 2, tarian
 aesdaich, 1, tarian friwedig
 aeserw, 1, teg
 afaeth, 1, teg
 afloch, 4, golud
 agro, 1, gorthrwm
 ainig, 1, anydd
 airioes, 4, teg
 alaf, 1, amheythyn
 alaf, 2, 3, amheuthyn
 alaf, 3, anifeiliaid
 alch, 4, gredill
 alfaroh, 1, gwayw
 alwae, 3, plas
 alwar, 1, 2, pwrs ; 4, swmer
 allawr, 3, pres
 allda, 1, gwifria
 alldud, 1, llymysten
 alltu, }
 alltud, } 2, allt-tu
 allwest, 1, porfa
 amgyffred, 1, 3, amgylch
 amwyth, 3, oedd
 anaw, 4, kerddwr
 anawg, 3, clydwr

ancwyn, 1, 2, amhoethyn
 ankwyn, 4, ymheythyn
 anest, 4, darogan
 angar, 4, yffern
 anhyf, 1, heb eondra
 anian, 1, natur
 anig, 4, awydd
 annant, 4, kerddorion
 anvg, 4, mvyhav
 arabedd, 3, ofregedd
 arddigor, 2, arglwydd
 arddwl, 3, gofal
 aren, 1, gwliith
 arfaeth, 3, amcan
 arfallu, 3, croesawu
 arfog, 4, angor olw (?)¹
 arfogvion, 4, godrudd
 argledar, 1, arglwudd
 argledrad, 2, arglwydd
 argyllaeth, 4, hiraeth
 aries, 1, dyrogan
 arrynaig, 3, ofn
 arwyniol, 4, twyssog
 arwyrain, 1, argyfodiad
 asgre, 1, monwes
 asgre, 4, llaw, pawen llaw
 aswellt, 4, porfa
 atgori, 4, digio
 avanas, 4, fol
 awb, 4, tarian
 awgad, 4, llaw
 awl, 1, gweddi
 azerw, 4, teg
 bagwy, 2, 4, blaen
 banau, 1, 2, 3, 4, ofn
 baran, 2, 4, nerth
 barfan, 1, 2, nerth
 beru(v), 4, parch
 begers, 3, cardottyn
 beri, 2, barcud
 beri, 4, gweywyr

¹ Query, *angor glew*? [Armed men, a chieftain's anchor!]

beru, 4, parch	cenw, 4, grym
bogegyn, 1, gwenynfawr	keri, 4, kynmol
bre, 4, mynydd	ceubal, 1, cafn
brifgyll, 4, fonn	keygant, 1, buan
brig, 3, urddas	kibnoav, 4, kerwym
brodor, 2, tarian	clegyr, 1, craig
bronndder, 1, 2, tarian	cloyrn, 1, llafn
brwydr, 4, trin	kloyrnaw, 1, llafnau
brwyn, 3, trymder	knŷ, 1, llu bleiddiau
brwyn, 4, ynraeth	coeth, 1, pur
brython, 1, 2, 3, cymry	komed, 1, balchder
brythyon, 4, kymru	krafangk, 4, llaw
brythwch, 4, ychenaïd	crau, 1, gwaed
bydroged, 4, pyteined	crawdd, 1, cerdded
bygygur, 4, gwenwyn fawr	crefred, 1, cartref
byry, 1, barkytan	kreisiant, 1, trinwedd
byrion, 1, barkutanod	cрили, 1, buckram
kadfiled, 4, llu	croth, 4, ysig
kadrau, 4, kadav	crwn, 1, cwmpas
kadur, 4, tarian	kryssias, 1, bryssia
kadwynt, 1, ymladd	kvar, 4, kyfod
kafanad, 4, kelfyddyd	owdd, 1, palu
kain, 1, gwyn	cwmarch, 3, ceunant
cain, 2, mygr canonoliaeth	cwnarch, 1, ceunant
cain, 3, gwyn	kymarch, 1, keynant
kaing, 4, kanu	cwppfel, 1, cernel
kais, 4, porthor	kwrr, 4, pais
carant, 2, cenedl	kwynos, 4, swpper
karant, 1, kenedl	kyffannedd, 4, kadfaynan
karawc, 1, ¹ hael	cyfarwy, calenig
caredd, 2, pechawd	kyf(r)dan, 1, cerdded
karedd, 1, pechod	kyffael, 1, maelus
karedd, 4, llid	cyfrwn, 3, erfyn
karedd, 4, pechod	cyfrin, 1, cyfrinach, cyttun
casnor, 1, llid	kyfrinach, 4, ysdro
kasnar, 4, brwydyr	cyfrwng, 1, terfyn
cawdd, 3, digio	kyfrynged, 4, ymwag
kawdd, 1, digio	cyfrysedd, 1, colled
cawell, 3, lwfer	cyfwy, 4, gwayw
Keli, 4, Duw	kyfyrgir, 1, cyfarfod
kemster, 4, koler	cygynydd, 4, fforbiwr

¹ This is written *karantwc*, with the *nt* cancelled.

kymarch, 1, keynant
 kymelec, 1, blunder
 kymgell, 4, gwaew
 kynlawdd, 4, llanw
 kymmwy, 1, kam
 cymrodedd, 1, cymmod
 kymyn, 4, kymmencodd
 cyuar, 1, 3, hwch
 kynfan, 1, llu o foch
 kynheiliad, 4, offeri meirch
 kyni, 1, ymladd
 kynnen, 4, ymladd
 cynrabad, 2, ffortun
 kynrabad, 1, ffortun
 kynraint, 1, teulu
 kynran, 1, un o'r teulu
 cyntor, 2, cyntedd
 cyrag, 4, damasg
 kyrssyaw, 4, kyrohu
 cysefin, 1, 3, cyntaf
 kysewin, 4, kyflawn
 kystyll, 4, tywys
 kyswyrain, 1, kedenyd
 cywraint, 1, perffaith
 cywrenin, 1, cadarn
 cywyd, 2, iechyd
 kywyd, 1, iechyd
 chwareusyll, 4, tenteu
 chwegar, 4, mam ynghy fraith
 dalbeing, 4, darogan
 deilliaw, 1, lhifo
 deol, 1, gyru allan o'r wlad
 deon, 3, 4, Duw
 dibenus, 4, ymladd
 dieding, 4, diffaith
 difindiawg, diofn
 difiog, 3, lleidr
 digred, 3, ofn
 dinam, 3, difai
 dioer, 4, *yw Sikeir*
 diogwaedd, 4, distaw
 dimynygu, 4, dirmig
 dir, 1, cymell

disgar, 4, kas
 digariad, 4, kas
 disgogan, 3, darogan
 diwyllio, 3, aredig
 dofydd, 4, Duw
 dragon, 3, arglwydd
 drudywyd, 4, kytydel
 dryssiad, 4, drud
 dudyned, 3, byd
 dyfrydedd, 3, hiraeth
 dyfydd, 3, adar
 dysserdd, 4, lladdfa
 eban, 1, 2, 4, rhyfel
 ebyridi, 1, ebryd
 edlin, 2, wyr
 edlin, 3, wyrion
 edling, 1, aer
 edmig, 4, yrddas
 edmig, 1, yrddas
 edmyr, 2, awydd
 ednaint, adned
 edwe, 1, diflany
 edwi, 2, diflannu
 edwin, 2, diflannedig
 eddigor, 1, arglwydd
 eg, 4, erw
 eifflu, 2, gormes
 eilassaf, 4, elissen
 eirian, 3, teg, boneddig
 elfydd, 3, rhyfyr
 elifre, 4, gormes
 elifflu, 1, gormes
 elyflu, 2, gormes
 elvydd, 4, ymladd
 enfawr, 3, eighallt
 eniwyd, 4, kwylydd
 erdduniant, 4, klod
 eres, 3, rhyfedd
 erfai, 3, difai
 ermis, 4, meydwy
 ermit, 1, mynidwen
 essyllue, 4, dyllingdod
 ethi, 4, ysbardunai

ffaglawr, 1, rhyfelwr
 ffaig, 4, ymerawdur
 ffamigl, 1, blode maes
 ffannugl, 2, ffynniant
 ffaw, 1, baner
 ffelaic, 1, ymerodr
 ffelaig, 2, ymherawdwr
 ffer, 1, cadarn
 fer, 3, cleddyf
 ffesed, 1, dyrnod
 ffaidd, 3, trais
 fflôn, 2, coch
 fflaig, 3, ymerodr
 fflaw, 2, gwynt
 fflaw, 3, gwynt hollt
 fflaw, fflwyw, 1, teg
 fflow, 4, maner
 ffoglawr, 4, rhyfel
 ffolawr, 4, dyrnod
 fforedd, 1, lladdfa
 fforod, 2, dyrnod
 ffraw, 1, baner
 ffraw, 4, teg
 ffrawd, 2, 3, brys
 ffrawd, 4, brys
 ffrewyll, 1, yscwrs
 ffron, 1, coch
 ffron, fron, 4, gors
 ffrowyll, 1, yscyrsiaw
 ffrowyll, 4, ysgwrs
 ffug, 1, twyllodrus
 fflug, 4, gwynt
 ffuglawr, 2, rhyfelwr
 ffwyr, 1, 2 } gwasgar
 ffwyr, 4 }
 ffysgiolin, 4, hael
 ffyst, 1, brys
 gafflaw, 1, gwiw
 gagaw n, 1, kaf
 galon, 1, gelynion
 galond, 3, gelynion
 gallwar, 4, pair
 gangylchwy, 1, 2, tarian

garthan, 1, kad
 gaysgar, 4, ymrysson
 gell, 1, gwinay
 gell, 4, gwinau
 givid, 1, truan
 ginif, 4, dyrnod
 glwys, 1, 3, melus
 glwysyr, 4, digrif
 glyw, 1, 2, arglwydd
 gobynaig, 1, gobaith
 godeb, 4, gogof
 gofynaric, 2, gobaith
 goffri, 1, 2, urddas
 gogeled, 1, croesudd
 gogeled, 3, croesydd
 gogylchwy, 1, Toryn
 gogywg, 4, unfriw
 golevadav, 4, kanwyllau
 gole, 1, gweddio
 golugordd, 4, kenedl
 golychaf, 1, gweddiaf
 golychwyd, 1, 2, gweddi
 gomino, 4, kroessi
 gommynai, 4, gorfod
 gorchorddion, 4
 gorchorion, 4, arglwyddi
 gorchyfadrwy, 4, prynhawn
 gorddfar, 4, trwst
 gorddin, 1, gwyr gwrthun
 gorddirod, 4, gorfod
 gordduf, 1, arfer
 gorddyfyn, 3, gorw . . .
 gorisgwr, 4, draig
 gormant, 4, dieithr
 gormmor, 4, tarian
 gorthan, 4, brwydyr
 gorthych, 3, clafychu
 gorwain, 4, goasodiad
 gosgymen, 1, gwasgawn
 graid, 4, lloag
 graiff, 2, 3, buchedd
 grain, 1, garwedd
 grain, 2, gorwydd

graiph, 1, bychedd
 grith, 4, arglwydd
 grounwinon, 1, marchogion
 gryd, 3, brwydyr
 grygiant, 4, gwycheder
 gniff, 1, Hafyr
 gufflaw, 2, gwiw
 guffyrnwy, 1, clowed
 gwaes, 3, ymh . . .
 gwaeolin, 4, llyfein
 gwahel, 4, gwrthladd
 gwais, 4, tent
 gwala, 1, digonedd
 gwangmeth, 3, balch
 gwasaf, 4, gwarant
 gwassog, 4, rhoddiad
 gwawl, 4, kaer, gwawr
 gway, 1, ymladd
 gweling, 4, pres
 gwenyllie, 1, cowyr
 gwersyll, 4, tent
 gwill, 2, 3, buan
 gwill, 4, tywyll
 gwillion, 4, gwilliaid
 gwifria, 3, llambysten
 gwiredd, 4, urddas
 gwrhydre, 1, Tiroedd
 gwryd, 1
 gwrygiant, 1, 2, ffyniant
 gwrid, 1, gwyllt
 gwyar, 4, gwaed
 gwydd, 2, 3, gwyllt
 gwygoedd, 4, ysdrydoedd
 gwyll, 1, buan, blode maes
 gwillion, 4, herwyr
 gwyd, 1, gwullt
 gwyn(t)c,¹ 1, dwg r
 gwys, 3, dyfyn
 gwŷth, 1, llid
 gwyth, 3, 4, llid
 gyredant,² 4, ofn

haddef, 1, kartref
 haedd, 4, ennil
 haeddad, 4, haeddu
 hanes, 1, cyfrinach
 hebud, 4, maraned
 hefelydd, 4,
 hefis, 1, 2, pais
 heurlod, 3, het
 heurlond, 3
 hewyd, 1, hawdd
 hewydd, 4, hawdd
 heylod, 1, het
 hirynt, 4, adref
 hob, 1, llwdwn hwch ; Twrz
 hob, 3, llwdn hwch
 hob, 4, hwch
 hobran, 4, yw pun melyn
 hobt, 3, twrch
 hoed, 3, hiraeth
 hoedni, 2, 3, hiraeth
 huadr, 3, bytheied
 huseth, 2, unbennaeth
 huan, 1, hayl
 huddef, 2, cartref
 hug, 1, twyllodrus
 hyaid, 1, bytheiad
 hŷdd, 1, bytheiad
 hyf, 1, eon
 hyfdra, 1, eondra
 hyffrwn, 1, trymder
 lawl, 4, gweddi
 Iolan, 2, Y adolwch
 Iolaw, 1, adolwg, diolch
 Ion, 1, Arglwydd
 Ior, 4, Arglwydd
 Iorth, 1, ystigrwydd
 latmeriaid, 4, kyfreithwyr
 liffant, 4, asgwrn gtor (?)
 llamfre, 4, ymladdfaes
 llari, 4, Rhiaid
 llassai, 1, glas

¹ t is cancelled.² Or gyrdant.

llefair, 4, dwedyd
 lleuty, 4, lletty
 llewyn, 4, llawenydd
 lletynt, 4, arfaeth
 llewyron, 4, tan
 lliant, 3, lledrad
 llir, 4, penaig
 llith, 4, gweddi
 llithwr, 4, gweddiwr
 llogawd, 1, 3, newydd
 lloyan, 4, hawl
 lluman, 3, mwg
 llugorn, 3, lamp
 llwydd, 4, llwyddan
 llyhefus, 3, pais
 llynwys, 4, gormes
 llys, 2, melys
 lhachar, 1, lhid
 lhaith, 1, lhadd
 lhaw, 1, boneddigedd
 lhawdam, 1, maen pladur
 lhawruddiog, 1, lhaddwr dyn
 lhedgynt, 1, trais
 lhene, 1, difethiedig
 lhewarch, 1, oestrys
 lhiant, 1, lhedrad
 lhillen, 1, gafr
 lhisiant, 1, treulio
 lhoerig, 1, allan o gof
 lhugar, 1, goleini
 lhugorn, 1, lamp
 lhuman, 1, mwg
 lhyth, 1, llesg
 lhywyrn, 1, lhadd lhwynog
 madrydd, 4, kyff gwenyn
 madwaled, 4, tawel
 magod, 1, burwy
 maluri, 1, pridd y wadd
 manred, 1, rhiaid
 mangar, 4, croen
 maraned, 1, deiliaid
 m'ranedd, 3, deiliaid
 maranedd, 1, morfeirch

matel, 4, maes
 mawen, 4, golud
 medwaledd, 1, tafod
 medwaledd, 2, tafod
 meithru, 4, magu
 menestr, 3, tasiwr
 menwyd, 1, 2, llawenudd
 mestir, 1, gwledd
 meyfedd, 1, cyfoeth
 mid'lan, 1, marchog
 midlan, 1, lle ymladd
 mirain, 1, 3, teg
 modrydan, 3, cyff gwenyn
 moeus, 4, moessau
 molest, 1, drygionu
 molest, 3, } drygioni
 molestyr, 3, }
 moloch, 1, 3, aflonyddwch
 molochen, 3, aflonydd
 moment, 1, ychydig
 mwdylan, 3, marchog
 mwynas, 1, cariad
 mydyr, 3, canmol
 mynawc, 2, arf
 mynawg, 1, arf ; gwybodau
 mynog, 1, gwybodau
 mynynedd, 4, llawenydd
 mygned, 3, ffordd deg
 mygr, 2, tes
 mygyr, 3, urddas
 mynyt, 4, araf
 myr, 4, moroedd
 myranedd, 3, morfarch
 mysbwy, 4, maen
 mysgi, 4, gwasgari
 mythadyr, 4, arglwydd
 Ner, Arglwydd
 neufedd, 1, golud
 osb, osp, 1, 2, dieithr
 osb, 4, diaithr
 osber, 3, dieithred
 osbion, 1, dieithred
 oseb, 1, 2, kalenig, calennig

oseb, 4, klannig
 pablu, 1, barnu
 palaf, 4, llaw
 palet, 1, tenis
 pam, 1, ffwl
 pannvar, 4, kystring
 partan, 4, maen, perl
 peblu
 pebyll, 3, tents
 pedrag, 1, profedig
 peddyd, 1, 3, gwyr traed
 peithawg, drylliog
 pelrhe, 1, 3, blinder
 pen teulu, 4, gorchwiliwr
 pergin, 4, elor
 perging, 1, uchel
 pill, 4, kydernid
 porf, 1, *teg* (?)¹
 porthor, 1, brethyn aur
 porffor, 3, brethyn aur
 pothan, 1, cenew blaidd
 powtiwr, 1, pwrs
 powtaer, 3, pais
 praidd, 1, trais
 pyraidd, 3, teyrnas
 praidd, pyrain, 3, llug
 prain, 1, lhys
 pyd, 1, bwriad
 pydoedd, 1, bwriadau
 rangne, 4, kyngor
 rwais, 1, coffais
 rwmark, 4, keynant
 rhaddig, 4, roddion
 rhaidd, 3, gwayw d . . .
 rhaffwy, 3, gwaywffon
 rhan, 1, gwayw
 rheiddun, 3, arglwydd
 rheiddyn, 1, arglwydd
 Rhi, 3, 4, Arglwydd
 rhigod, 4, pilacri
 rhon, 3, gwayw

rhuallu, 4, Arglwydd
 rhuddfel, 4, brudwr
 rhwyf, 3, gormod
 rhwyl, 1, llus
 rhwyl, 1, neuadd
 rhwyl, 2, 4, llys
 rhychwardd, 4, chwerthin
 rhynn, 4, milwr
 rhysedd, 1, rhwysg
 saef, 4, nai ap chwaer
 saffwy, 2, gwayw
 sail, 4, grywnd
 salw, 1, diystyr
 sawl, salw, 3, diystyr
 sawell, 1, lhawen
 sawell, 3, lluser
 sect, 1, plaid, parti
 seirch, 1, cyfrwyau
 seirch, 2, trappiau ar feirch
 senib, 2, grym
 senw, 3, urddas
 ser, 3, blodau
 siaf, 1, mab arglwudd
 siner, 1, baw gefail
 sylle, 1, edrych
 synder, 4, baw ceful
 taer, 1, trafel
 talu, 1, pwys
 tanw, tanflyd
 teithi, 1, cyflawnder
 terydd, 1, cyflym
 traill, 4, tynnu llynn
 tramarid, 4, estyll
 trawd, 4, kerdde
 trawdd, 2, 4, cerdded
 trech, 1, lhechu
 trefet, 4, cartref
 tres, 3, trafel
 trevlawd, 4, haelioni
 trilliad, 3, 4, bwtlwr
 trulliad, 1, bwtlwr

¹ This word is much like *Fug*.

tromar, 1, ystyllod
 tromar, 2, to ystyllod
 truwllwyn, 3, *habus*
 trwn, 4, cwmpas
 trylwyr, 1, happus
 tudwedd, 1, daear
 tydwedd, 1, 3, daear
 tuedd, 4, dayar
 tues, 1, trafel
 tuli, 2, bryccan
 tylu, 4, bwkram
 tuno, 4, llanerch
 tywyssau, 4, blaeniaid
 udd, 2, 4, Arglwydd
 ulltud, 2, rhod-ddyn
 uria, 1, aradr
 urian, 2, aradr
 va, 4, lle
 wrwm, du
 ydrowedd, 3, ol adar
 ydd, 1, arglwedd
 ymdaith, 4, kerdded

ymorchwedd, 3, llid
 ymorchwudd, 1, llid
 ymorchwydd, 2, 4, llid
 ymoryal, 4, ymladd
 ysbwyll, 4, ysgall
 ysgaw, 4, edling
 ysgrwmp, 4, llaw
 ysgwm, 1, nerth
 ysgwy, 4, nerth
 ysgyfaeth, 1, trais
 ysgyfam, 3, clustie
 ysgyfarn, 1, clusdiau
 ysgyfarn, clystau
 ysgyfarn, 2, clustiaz
 ysig, 2, briwedig
 ysalen, 4, rhiw
 yssu, 4, bwyta
 ystai, 1, ystum
 yste, 4, hendre
 ystrr, 3, march
 yswan, 1, ysguire
 yswain, 4, ysgwyar